

zadowolenia z zewnętrznego wizerunku, poczucia własnej atrakcyjności czy uzależnienia jej od wyglądu fizycznego. Na tym samym poziomie pozostaje również przekonanie o zgodności wyglądu sylwetki z obowiązującą normą, choć poziom wstydu związanego z ciałem jest wyższy niż w poprzedniej fazie rozwojowej. Coraz większą rolę odgrywają natomiast sytuacje i odczucia determinujące pozytywne bądź negatywne postrzeganie własnej sylwetki, co wynika z większej samoświadomości i zakresu doświadczeń życiowych tej grupy osób. Co istotne, osobisty potencjał i możliwości, które mogą wzmocnić pozytywne myśli na temat własnego ciała, są ważniejsze niż zdarzenia determinujące bezpośrednie utrzymanie szczupłego wizerunku.

W grupie kobiet między 40 a 50 rokiem życia jest widoczny dalszy spadek monitorowania wyglądu własnej sylwetki, choć poziom uprzedmiotowienia ciała pozostaje w zasadzie niezmienny od okresu późnej adolescencji. Wskaźnik masy ciała znacząco rośnie, podobnie jak liczba kilogramów, które kobiety deklarują jako zbędne. Nie wpływa to jednak na poziom satysfakcji z własnego wizerunku ani

na przekonanie o wypełnieniu obowiązujących standardów dotyczących wyglądu ciała czy poczucia wstydu w tym względzie. Nie zmienia się także ocena własnej sylwetki i poziom ogólnej samooceny, a wyraźnie obniża się jedynie przekonanie o osobistej atrakcyjności.

Zaobserwowane tendencje są zgodne z wnioskami wyciągniętymi na podstawie stworzonego przez Marię Tiggemann i Jessicę E. Lynch (2001) modelu analizy ścieżek, który łączy wybrane wymiary związane z oceną wizerunku ciała. Znaczący wzrost BMI wraz z wiekiem powinien powodować nasilenie wstydu i niezadowolenia z wyglądu kobiecej sylwetki, jako że oddala ją od kulturowo promowanego ideału. Tak się jednak nie dzieje. Obie zmienne pozostają na relatywnie stabilnym poziomie za sprawą obserwowanego w trakcie życia spadku zaabsorbowania kobiet wyglądem własnej sylwetki i monitorowania jej kształtów. Wydaje się także, że wzrost świadomości innych czynników decydujących o atrakcyjności kobiety, poza szczupłym wizerunkiem ciała, sprzyja ocenianiu własnej osoby i swego wyglądu pozytywnie, mimo obiektywnego oddalania się od promowanych standardów szczupłości.

PRZYPIS

¹ Ze względu na ograniczoną objętość tekstu w niniejszym artykule zostaną zaprezentowane jedynie wyniki badań dotyczące wpływu czynników osobowych na postrzeganie ciała i jego ocenę dokonywaną przez dziewczęta i kobiety w wieku 13–50 lat.

BIBLIOGRAFIA

- Barber N. (2001), Gender Differences in Effects of Mood on Body Image, *Sex Roles: A Journal of Research*, January.
- Baumeister R.F., Heatheron T.F., Tice D.M. (2000), *Utrata kontroli*. Warszawa: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- Borzekowski D.L., Robinson T.N., Killen J.D. (2000), Does the Camera Add 10 Pounds? Media Use, Perceived Importance of Appearance, and Weight Concerns among Teenage Girls. *Journal of Adolescent Health*, 26 (1), 36–41.
- Cash T.F., Green G.K. (1986), Body Weight and Body Image among College Women: Perception, Cognition and Affect. *Journal of Personality Assessment*, 50, 290–301.
- Erikson E. (2004), *Tożsamość a cykl życia*. Poznań: Zysk i S-ka.
- Fallon A.E., Rozin P. (1988), Body Image, Attitudes to Weight, and Misperceptions of Figure Preferences of the Opposite Sex: A Comparison of Men and Women in Two Generations. *Journal of Abnormal Psychology*, 97, 342–345.
- Franzoi S.L., Shields S.A. (1984), The Body Esteem Scale: Multidimensional Structure and Sex Differences in a College Population. *Journal of Personality Assessment*, 48, 173–178.

- Fredrickson B.L., Roberts T.A. (1997), Objectification Theory: Toward Understanding Women's Lived Experiences and Mental Health Risk. *Psychology of Woman Quarterly* 21, 173–178.
- Fredrickson B.L., Roberts T.A., Noll S.M., Quinn D.M., Twenge J.M. (1998), That Swimsuit Becomes You: Sex Differences in Self-objectification, Restrained Eating, and Math Performance. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 1, 269–284.
- Garner D.M. (1997), The 1997 Body Image Survey Results. *Psychology Today*, 30, 30–48.
- Garner D.M., Garfinkel P.E. (1981), Body Image in Anorexia Nervosa: Measurement, Theory and Clinical Implications. *International Journal of Psychiatry in Medicine*, 11, 263–284.
- Grubb H.J., Sellers M.I., Waligroski K. (1993), Factors Related to Depression and Eating Disorders: Self-esteem, Body Image, and Attractiveness. *Psychological Reports*, 72, 1003–1010.
- Harrison K. (2000), Television Viewing, Fat Stereotyping, Body Shape Standards, and Eating Disorder Symptomatology in Grade School Children. *Communication Research*, 27, 617–640.
- Huon G.F. (1994), Dieting, Binge Eating, and Some of Their Correlates among Secondary School Girls. *International Journal of Eating Disorders*, 15, 159–164.
- Kaplan S., Busner J., Pollack S. (1988), Perceived Weight, Actual Weight, and Depressive Symptoms in a General Adolescent Sample. *International Journal of Eating Disorders*, 7, 107–113.
- Kochan-Wójcik M. (2003), Perspektywa obserwatora jako narzędzie oceny własnej atrakcyjności [w:] A. Oleszkowicz (red.), *Psychologia Rozwojowa. Podmiotowe i społeczne korelaty aktywności człowieka*, T. VIII, nr 2/3.
- Kołłajtis-Dołowy A., Pietruszka B. (2003), Stosowanie diet alternatywnych w wybranej grupie młodzieży. *Annaly Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie*, vol. LVIII, supl. XIII, 116.
- Marcia J.E. (1980), Identity in Adolescence [w:] J. Adelson (red.), *Handbook of Adolescent Psychology*. Toronto: J. Wiley & Sons.
- McKinley N.M., Hyde J.S. (1996), The Objectified Body Consciousness Scale. Development and Validation. *Psychology of Woman Quarterly*, 20, 181–215.
- McLaren L., Gauvin L. (2002), The Cumulative Impact of Being Overweight on Women's Body Esteem: A Preliminary Study. *Eating and Weight Disorders*, 7, 324–327.
- Monteath S.A., McCabe M. (1997), The Influence of Societal Factors on Female Body Image. *Journal of Social Psychology*, 137, 708–727.
- Neumark-Sztainer D., Hannan P.J. (2000), Weight-related Behaviors among Adolescent Girls and Boys: Results from a National Survey. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, 154, 569–577.
- Ogden J., Evans C. (1996), The Problem with Weighing: Effects on Mood, Self-esteem and Body Image. *International Journal of Obesity*, 20, 272–277.
- O'Mahony J.F., Hollwey S. (1995), The Correlates of Binge Eating in Two Nonpatient Samples. *Addictive Behaviors* 20, 471–480.
- Sarwer D.B., Wadden T.A., Foster G.D. (1998), Assessment of Body Image Dissatisfaction in Obese Women: Specificity, Severity, and Clinical Significance. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 66, 651–654.
- Strelan P., Mehaffey S.J., Tiggemann M. (2003), Self-objectification and Esteem in Young Women: The Mediating Role of Reasons for Exercise. *Sex Roles: A Journal of Research*, 48, 89–95.
- Tiggemann M. (1992), Body-size Dissatisfaction: Individual Differences in Age and Gender, and Relationship with Self-esteem. *Personality and Individual Differences*, 13, 39–43.
- Tiggemann M., Lynch J.E. (2001), Body Image across the Life Span in Adult Women: The Role of Self-objectification. *Developmental Psychology*, 37, 243–253.
- Tovee M.J., Emery J.L., Cohen-Tovee E.M. (2000), The Estimation of Body Mass Index and Physical Attractiveness is Dependent on the Observer's own Body Mass Index. *Proceedings of the Royal Society of London. Series B. Biological Sciences*, 7, 267, 1987–1997.
- Tyszka P. (1999), „Kupuję nową twarz”. O ciele idealnym [w:] D. Czaja (red.), *Metamorfozy ciała*. Warszawa: Contago.